

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: nezl. **M. H. T.**, zastoupen zákonným zástupcem (otcem): Q. H. T., zastoupen Mgr. Markem Sedlákem, advokátem se sídlem Příkop 834/8, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**, se sídlem Loretánské nám. 5, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí ministra zahraničních věcí ze dne 18. 9. 2018, č. j. 130696-2/2018-OPL, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 5. 2019, č. j. 25 A 111/2018 – 38,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 5. 2019, č. j. 25 A 111/2018 – 38, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a rozsudek krajského soudu

[1] Žalobce dne 12. 6. 2018 podal spolu s dalšími 35 žadateli prostřednictvím svého zástupce žádost o upuštění od povinnosti osobního podání žádosti dle § 169d odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), neboť byl dvakrát neúspěšný ve sjednání si schůzky na zastupitelském úřadu v Hanoji za účelem podání žádosti o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny s otcem. Velvyslanectví České republiky v Hanoji (dále též „zastupitelský úřad“) usnesením ze dne 18. 7. 2018, č. j. 2761/2018-HANOKO-3, žalobcovu žádost zamítlo a řízení o žádosti o povolení k trvalému pobytu zastavilo.

[2] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce rozklad, který ministr zahraničních věcí rozhodnutím ze dne 18. 9. 2018, č. j. 130696-2/2018-OPL, zamítl a napadené rozhodnutí potvrdil. Proti rozhodnutí ministra zahraničních věcí žalobce brojil žalobou u Krajského soudu v Ostravě, který na jejím základu rozhodnutí o rozkladu i rozhodnutí zastupitelského úřadu zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[3] Krajský soud dospěl k závěru, že systém sjednávání termínu k osobnímu podání žádosti nesplňoval podmínky racionálních a férových pravidel umožňujících průběžnou i následnou kontrolu toho, že nejsou zneužívána či používána svévolně. Systém nebyl nastaven tak, aby umožňoval uchazeči sjednat si schůzku lidsky důstojným způsobem v přiměřeném čase. Za lidsky důstojný způsob sjednání schůzky nelze považovat systém, který nutí uchazeče o schůzku kontinuálně, po dobu blíže nijak neohraničenou, a nikoliv jen v určeném čase, kontrolovat internetové stránky zastupitelského úřadu, zda se „náhodou" neobjeví nový kód nezbytný pro podání žádosti o schůzku a nová možnost podat žádost, na kterou se musí reagovat v řádech vteřin.

[4] Krajský soud souhlasil s žalovaným v tom, že pokud dojde k narušení systému vnějším zásahem, je třeba na tuto situaci reagovat. V takovém případě je však třeba pravidla nastavit tak, aby uchazeči věděli, že taková situace může nastat a jakým způsobem bude řešena. Není totiž racionální, logické ani transparentní, pokud v případě vnějšího zásahu, zruší zastupitelský úřad sjednané schůzky na základě již zveřejněného kódu a v tentýž den zveřejní kód nový. Takovou situaci nemůže přiměřeně obezřetný uchazeč, který respektuje nastavená pravidla, předvídat a včas na ni reagovat.

[5] Pochybnosti podle krajského soudu zvyšuje skutečnost, že v řádech minut po zveřejnění nového (nečekaného a mimo pravidla zveřejněného) kódu byla kapacita možných schůzek vyčerpána. Nabízí se tak dvě vysvětlení. Buď je uchazečů o sjednání schůzky tak vysoký počet a tak vysoký počet předpokládá porušení pravidel a zveřejnění nového kódu umožňujícího podání nové žádosti, že kapacita možných termínů pro schůzky se vskutku vyčerpá v několika minutách po zveřejnění nového kódu. Pak ovšem tento systém z důvodu své naprosté přetíženosti neumožní žadateli v dohledné době termín pro podání žádosti sjednat, neboť pravděpodobnost, že se podaří sjednat si schůzku v době plánovaného zveřejnění alfanumerického kódu, je skoro nulová („okénko" pro úspěšnou žádost v takovém případě musí být logicky v řádech vteřin). Druhé možné vysvětlení spočívá v tom, že byly zrušeny pouze některé žádosti a uvolněno jenom několik míst, nikoliv celá kvóta termínů pro následné čtyři týdny, s tím, že o tom určití uchazeči věděli, takže byli schopni bezprostředně po zveřejnění nového alfanumerického kódu žádost podat. Ať již je vysvětlení kterékoliv, zvolený systém neumožňuje způsob sjednání si termínu pro osobní podání lidsky důstojným způsobem v přiměřené době.

[6] Krajský soud připomněl, že skutečností odůvodňující upuštění od povinnosti osobního podání žádosti může být i překážka na straně zastupitelského úřadu spočívající v přijetí systému podání žádosti, který není transparentní a který neumožňuje ji podat lidsky důstojně a v přiměřeném čase. Zjištěné skutečnosti svědčí o tom, že taková překážka na straně zastupitelského úřadu v posuzovaném případě nastala. Systém fungující v době podání žádosti žalobcem uvedené podmínky nesplňoval. Byl zde tedy důvod pro upuštění

od povinnosti žalobce podat žádost osobně. Žalovaný i zastupitelský úřad postupovali nezákonně, pokud žalobcem udávané skutečnosti za skutečnosti odůvodňující upuštění od této povinnosti neshledali

II. Kasační stížnosti, vyjádření žalobce a replika stěžovatele

[7] Žalovaný (stěžovatel) napadá rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Navrhuje jeho zrušení a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

[8] Krajský soud podle stěžovatele nesprávně posoudil neurčitý právní pojem „odůvodněný případ“ obsažený v § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců tím, že pod něj podřadil situaci, kdy se žalobce během jediného dne pokusil dvakrát neúspěšně o registraci termínu, v kombinaci se závěrem, že objednávací systém neumožňoval uchazeči získání termínu lidsky důstojným způsobem v přiměřené době. Objednávací systém poskytoval všem uchazečům shodnou „startovací pozici“, neboť věděli předem, kdy bude nový kód zveřejněn (nemuseli tak neustále kontrolovat stránky zastupitelského úřadu, jak tvrdí krajský soud). Došlo-li dne 31. 5. 2018 k pokusu o ovlivnění objednávacího systému zvenčí, šlo o mimořádnou situaci, která nastala ve vztahu k tomuto systému vůbec poprvé. Nelze tedy zastupitelskému úřadu přičítat k tíži, že předem nenastavil pravidla řešící důsledky této situace. Krajský soud posuzoval fungování systému zobecňujícím způsobem, ačkoli okolnosti posuzovaného případu se odehrály v jediný den.

[9] Pozastavuje-li se krajský soud nad tím, že v krátké době po zveřejnění nového kódu byla kapacita možných schůzek vyčerpána, což značí téměř nulovou pravděpodobnost úspěšnosti sjednat si termín, nejsou tyto závěry správné. Důvodem, pro který se zdají kapacitní možnosti zastupitelského úřadu nedostačující, byly ve své době zejména vícečetné pokusy o registraci. V uvedeném termínu (31. 5. 2018) v 16 hod. například 2.500 e-mailů zaslalo pouze 9 žadatelů, z nichž jeden poslal 600 e-mailů. Po zavedení opatření, kterým byly vyloučeny vícečetné žádosti jednoho žadatele, se ukázalo, že počet žadatelů kapacitu zastupitelského úřadu výrazně nepřevyšuje. Například v objednacím termínu 25. 1. 2019 přišlo pouze 250 e-mailů, přičemž kapacita na tento termín byla 160 míst. Riziko, že se jednomu zájemci nepodaří registrace v přiměřené době, je tak velmi malé. K tomu, aby se riziko zcela vyloučilo, slouží korektiv spočívající v možnosti vyhodnotit konkrétní situaci jako odůvodněný případ pro upuštění od povinnosti osobního podání. Pokud v posuzované věci žalobce doložil pouhé dva pokusy o neúspěšnou registraci v průběhu jediného dne, nevyčkal, zda bude úspěšný v následujícím měsíci a neprodleně přistoupil k podání žádosti o upuštění od povinnosti osobního podání, nejednalo se dle stěžovatele o nepřiměřenou dobu, a tudíž ani o odůvodněný případ. Stěžovatel podpůrně odkazuje na rozsudek ze dne 28. 2. 2019, č. j. 9 Azs 440/2018 – 44.

[10] Stěžovatel má dále za to, že soud vyšel z chybných skutkových předpokladů, neboť opomněl, že předmětem žalobního sporu byla otázka, zda skutkové okolnosti dané věci

představovaly odůvodněný případ pro upuštění od osobního podání žádosti o pobyt. Soud dle stěžovatele nepřihlédl ke skutečnosti, že v den, kdy se žalobce pokusil dvakrát o objednání termínu, došlo ke zrušení termínu pro objednání a vypsání nového termínu z důvodu reakce na vnější zásah cizího subjektu. Ještě téhož dne se však žadatelé na nový termín zaregistrovali. Z toho, že mezi nimi nebyli klienti zástupce žalobce, nelze dle stěžovatele obecně dovozovat nefunkčnost registračního systému.

[11] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že ačkoliv došlo ke zlepšení systému zavedením pravidla vyřazování vícečetných žádostí, celých 36 % žadatelů nedosáhlo na termín k podání žádosti. Tvrzení stěžovatele o dostatečné kapacitě zastupitelského úřadu v Hanoji považuje žalobce za nepodložené. Nejvyššímu správnímu soudu musí být dle žalobce z jeho rozhodovací činnosti známo, že stěžovatel opakovaně argumentuje překročením kapacity zastupitelského úřadu v Hanoji.

[12] Pokud jde o argument stěžovatele, že stát nemá povinnost umožnit žadatelům získat termín ihned, žalobce odkázal na čl. 1 Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní moci ve věcech občanských a trestních (publ. pod č. 98/1984 Sb., dále též „smlouva“) s tím, že dle tohoto ustanovení mají občané Vietnamské socialistické republiky právo na volný přístup k příslušným orgánům České republiky, včetně orgánů příslušných v občanskoprávních věcech, jimiž se dle tohoto ustanovení rozumějí též věci rodinné, tedy mají také právo na takový přístup k orgánu příslušnému k přijetí žádosti o pobyt za účelem sloučení rodiny.

[13] Pokud jde o korektiv, na jehož základě stěžovatel dle svého vyjádření v kasační stížnosti vyhodnocuje některé situace jako odůvodněné případy pro upuštění od povinnosti osobního podání žádosti, žalobce v něm vidí rozpor s požadavky směrnice Rady 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny, neboť dle bodu 13 odůvodnění této směrnice mají být procesní pravidla průhledná a spravedlivá, nabízející dotčeným osobám odpovídající právní jistotu, což postup zastupitelského úřadu zohledňující teprve několikaměsíční neúspěšnou snahu o registraci dle žalobce nesplňuje.

[14] Žalobce dále uvedl, že dle jeho názoru ze žádného ustanovení dané směrnice nevyplývá oprávnění České republiky podmiňovat podání žádosti o sloučení rodiny předchozí registrací v objednacím systému nebo prokazováním několikaměsíční marné snahy o registraci. Pokud by Česká republika připouštěla možnost, že samotnému podání žádosti může předcházet jakási předprocesní fáze, kdy se žadatel několik měsíců marně pokouší o registraci v objednacím systému, jednalo by se o popření smyslu čl. 5 odst. 4 této směrnice, protože by se o tuto dobu marných pokusů o registraci prodlužovala lhůta, která je podle směrnice přiměřená pro odloučení rodiny z důvodu řízení o žádosti o sloučení.

[15] Žalobce navrhuje zamítnutí kasační stížnosti.

[16] Stěžovatel v replice k vyjádření žalobce uvedl, že po zavedení opatření k vyloučení vícečetných žádostí se počet neuspokojených žadatelů konstantně snižuje (v lednovém termínu jich bylo 160, v únorovém 110 a v březnu jen 4). K argumentaci smlouvou stěžovatel konstatuje, že tzv. režim národního zacházení (vyplývající z čl. 1 smlouvy) se uplatňuje výhradně vůči cizincům již pobývajícím v daném okamžiku na území státu

druhé smluvní strany. Je tedy nepoužitelný vůči cizincům pobývajícím na území vlastního domovského státu, což je případ žadatelů o pobytová oprávnění podávajících žádosti v Hanoji. Nadto řízení o povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny není upraveno předpisy rodinného ani pracovního práva, smlouva na ně proto také nedopadá.

[17] Neobsahuje-li směrnice požadavek registrace k osobnímu podání žádosti, neznamená to podle stěžovatele, že takový požadavek nemůže v rámci procesní autonomie stanovit vnitrostátní právo členského státu. I podmínka osobní účasti při podání žádosti je plně v souladu s unijním právem. Korektiv spočívající v možnosti upustit od povinnosti osobního podání žádosti nezasahuje do průhlednosti a spravedlnosti postupu zpracování žádosti.

III. Posouzení kasační stížnosti

[18] Kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas, osobou oprávněnou, za níž jedná zaměstnanec s příslušným vzděláním a míří proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Důvodnost kasační stížnosti posoudil soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[19] Kasační stížnost je důvodná.

[20] Podle § 169d odst. 1 zákona o pobytu cizinců, *žádost o udělení dlouhodobého víza s výjimkou diplomatického nebo zvláštního víza, žádost o prodloužení platnosti víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území a žádost o vydání povolení k dlouhodobému, přechodnému nebo trvalému pobytu je cizinec povinen podat osobně*. Podle odstavce 3 věty první a druhé téhož ustanovení, *zastupitelský úřad může v odůvodněných případech od povinnosti osobního podání žádosti upustit, pokud současně s doručením žádosti cizinec doloží důvody pro upuštění od povinnosti osobního podání žádosti. Neupustí-li zastupitelský úřad v případě podle věty první od povinnosti osobního podání žádosti, řízení o žádosti usnesením zastaví.*

[21] Podle § 169f zákona o pobytu cizinců je *žadatel povinen si předem sjednat termín osobního podání žádosti o udělení dlouhodobého víza nebo žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nebo trvalému pobytu způsobem, který zastupitelský úřad zveřejní na své úřední desce*.

[22] Nejvyšší správní soud již dříve vyložil (srov. zejména rozsudek rozšířeného senátu ze dne 30. 5. 2017, č. j. 10 Azs 153/2016 - 52, č. 3601/2017 Sb. NSS), že zakotvení povinnosti osobního podání žádosti o povolení k taxativně vymezeným pobytům není nesouladné s ústavně zaručeným právem domáhat se stanoveným postupem svého práva u správních orgánů (čl. 36 odst. 1 Listiny). Zejména pokud správní orgány adekvátně využívají ustanovení o možnosti upustit od osobního podání žádosti, není důvodu o ústavní konformitě povinnosti osobního podání žádostí o některá povolení k pobytům či o některá víza jakkoli pochybovat. Pokud však stát stanovil povinnost osobního podání žádosti, je po něm současně nutno požadovat, aby pro žadatele o pobyty či víza vytvořil adekvátní podmínky, za kterých mohou takto stanovenou povinnost splnit. Uvedenou

povinnost totiž stát nesmí zneužívat k jiným účelům, než kvůli nimž byla do zákonné úpravy vtělena, zejména ji nesmí zneužívat ke svévolnému faktickému bránění žadatelům své žádosti vůbec podat, a tím k faktickému znemožnění ucházet se o pobytová oprávnění v České republice. V rozsudku ze dne č. j. 10 Azs 153/2016 – 52 rozšířený senát konstatoval, že „[j]*e na veřejné správě, jakým způsobem „technicky" uspořádá vyřizování žádostí o nejrůznější pobytová oprávnění tak, aby byla schopna je za přiměřených nákladů zvládat. Musí však v každém případě umožnit žadatelům takové žádosti v přiměřeném časovém horizontu a lidsky důstojným způsobem podat. Je na veřejné správě, zda ke splnění tohoto úkolu využije informační technologie, vícestupňovou proceduru posuzování žádostí, prvky náhodného výběru, nástroje ekonomické regulace (správní poplatky v citelné výši) anebo kombinaci některých z těchto či jiných nástrojů. Zvolené nástroje však musí být založeny na racionálních a férových pravidlech a umožňovat průběžnou i následnou kontrolu toho, že nejsou zneužívány či používány svévolně.*"

[23] Jak soud konstatoval v rozsudku ze dne 30. 8. 2012, č. j. 8 As 90/2011 - 62, č. 2756/2013 Sb. NSS, „*žadatel o vízum, jakkoli nemá právní nárok na vstup do České republiky, má právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny) při vyřizování žádosti o takový vstup. Toto právo v sobě zahrnuje především předvídatelné a běžným žadatelem obvykle splnitelné procedurální podmínky podání a vyřízení žádosti, k nimž je nutno počítat i možnost podat žádost v reálném čase a lidsky důstojným způsobem, například bez nutnosti obracet se na neoficiální zprostředkovatele.*" Cizinci tudíž mají právo podat žádost o vydání povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu. Toto právo však může být, jak soud uvedl v citovaném rozsudku, podmíněno předchozím splněním procedurálních podmínek, mezi něž patří také povinnost sjednat si termín osobního podání žádosti. Sjednávání termínů musí nutně odrážet a zohledňovat na straně jedné organizační, technické a personální možnosti daného zastupitelského úřadu a na straně druhé výši poptávky po těchto termínech (rozsudek ze dne 23. 2. 2018, č. j. 5 Azs 312/2017 - 33).

[24] Pro nyní projednávanou věc je podstatné, že v době, kdy žalobce usiloval o podání žádosti o trvalý pobyt, byl systém sjednávání termínů nastaven tak, že žadatelé byli povinni sjednat si schůzku prostřednictvím e-mailu zaslaného na adresu visa_hanoi@mzv.cz. Do předmětu e-mailové zprávy bylo třeba napsat aktuální alfanumerický kód, který platil do naplnění kapacity a obnovoval se po uplynutí čtyř týdnů. Ke zveřejnění nového alfanumerického kódu došlo mj. též 31. 5. 2018, tedy v den, kdy se o sjednání termínu ucházel i žalobce.

[25] Ze správního spisu a žalobcových tvrzení (která stěžovatel nerozporuje) vyplývá, že se žalobcův zástupce dne 31. 5. 2018 v 11 hod. vietnamského času pokusil otevřít webovou stránku zastupitelského úřadu, aby zjistil alfanumerický kód, ale bezvýsledně. Přibližně po dvou hodinách se asistentce žalobcova zástupce podařilo webovou stránku otevřít a přečíst nový kód. Poté odeslala e-maily všech žadatelů, kteří si chtěli sjednat schůzku k osobnímu podání svých žádostí. Zastupitelský úřad však žalobci termín neposkytl. Téhož dne po 19 hod. vietnamského času asistentka náhodnou kontrolou webové stránky zastupitelského úřadu zjistila, že je zde zveřejněna nová informace, podle které se z důvodu podezření na manipulaci e-mailového objednávání ruší objednávky zaslané pod dřívějším kódem a v 16 hod. byl zveřejněn nový alfanumerický kód.

Asistentka proto opakovaně zaslala e-maily všech žadatelů. Žalobci nebyl opět termín přidělen.

[26] Předmětem sporu v nyní posuzované věci je otázka, zda shora popsané skutkové okolnosti žalobcova případu představovaly důvod pro vyhovění jeho žádosti o upuštění od povinnosti osobního podání žádosti o povolení k trvalému pobytu, tedy zda šlo o „odůvodněný případ“ ve smyslu § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

[27] Ustanovení § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců v sobě zahrnuje „*nejen správní uvážení, ale kombinuje je s neurčitým právním pojmem „odůvodněný případ“. Tento pojem nelze obsahově dostatečně přesně vymezit a jeho aplikace závisí na odborném posouzení v každém jednotlivém případě. Správnímu orgánu je poskytován prostor pro zhodnocení, zda konkrétní situace patří do rozsahu daného neurčitého právního pojmu, či nikoliv. Míra „uvážení“ správního orgánu se zde zaměřuje na skutkovou podstatu a její vyhodnocení. Naplnění obsahu neurčitého právního pojmu s sebou nese povinnost správního orgánu rozhodnout způsobem, který norma předvídá.*“ (rozsudek ze dne 9. 8. 2018, č. j. 9 Azs 213/2018 - 22). Výklad pojmu „odůvodněný případ“ a podřazení zjištěného skutkového stavu tomuto pojmu je tak v obecné rovině věcí výkladu neurčitého právního pojmu a jeho aplikace na zjištěný skutkový stav, nikoliv předmětem správního uvážení, a proto podléhá úplnému soudnímu přezkumu (srov. rozsudek ze dne 28. 6. 2019, č. j. 5 Azs 234/2018 – 43; k výkladu neurčitých právních pojmů viz usnesení rozšířeného senátu ze dne 22. 4. 2014, č. j. 8 As 37/2011 - 154, č. 3073/2014 Sb. NSS).

[28] Podat žádost o taxativně zákonem vymezené pobyty jinou formou než osobním podáním je výjimečná možnost a bude se jednat především o případy, kdy by bylo trvání na osobním podání žádosti tvrdé a nerozumné (srov. rozsudky ze dne 11. 8. 2015, č. j. 6 Azs 77/2015 - 36, ze dne 27. 7. 2016, č. j. 10 Azs 219/2015 - 67, či ze dne 8. 9. 2016, č. j. 10 Azs 163/2016 - 37). Žadatel musí rovněž uvést konkrétní důvody, proč právě jeho případ má být oním „odůvodněným případem“, v němž nemá správní orgán trvat na osobním podání žádosti (rozsudek č. j. 10 Azs 219/2015 - 67). V rozsudku ze dne 31. 5. 2011, č. j. 9 Aps 6/2010 - 106, soud konstatoval, že: „[p]*rostřednictvím daného institutu lze tedy zohlednit situace, které budou cizinci důvodně bránit v osobním podání žádosti přímo na zastupitelském úřadě. O jaké typové případy v praxi půjde, zda se má jednat pouze o případy překážek osobní účasti, které jsou na straně cizince, nebo též o případy překážek na straně zastupitelského úřadu, zákon o pobytu cizinců žádným způsobem ani neupravuje ani nenaznačuje. Každé takové posouzení tedy závisí na úvaze zastupitelského úřadu, který by měl při svém rozhodování zohlednit všechny v daném čase a dané zemi existující podstatné okolnosti.*“ V rozsudku č. j. 9 Azs 213/2018 - 22 soud upřesnil, že „odůvodněný případ“ není redukován pouze na existenci omezení způsobených zdravotním stavem, ale může jít rovněž o situace, kdy je dostupnost zastupitelského úřadu objektivně velmi ztížena; lze uvažovat i o situaci, kdy samotný zastupitelský úřad může mít např. natolik závažné provozní problémy, že nebude možné jej osobně navštívit. V každém případě je ovšem třeba individuálně a zejména poctivě zvážit celkovou dobu, po kterou cizinec neúspěšně usiloval o sjednání termínu osobního podání žádosti, jakož i jiné důležité faktory (typ žádaného pobytového titulu, osoba žadatele, věk, zdravotní stav, rodinné pouto v ČR a mnoho jiných).

[29] Krajský soud v nyní posuzované věci dospěl k závěru, že byly dány takové okolnosti, které bylo možno podřadit pod pojem „odůvodněný případ“. Tyto okolnosti podle krajského soudu spočívaly v tom, že dotčený systém neumožňoval sjednat si schůzku lidsky důstojným způsobem a v přiměřeném čase. Krajský soud tento závěr dovodil zejména ze skutečnosti, že systém „nutil“ uchazeče nepřetržitě kontrolovat internetové stránky zastupitelského úřadu, zda se náhodou neobjeví nový alfanumerický kód. Pochybnosti o férovém fungování systému podle krajského soudu zvyšuje skutečnost, že kapacita termínů schůzek uvolněných po opakovaném zveřejnění kódu dne 31. 5. 2018 byla též ihned zaplněna.

[30] Nejvyšší správní soud předně zdůrazňuje, že žalobce neprokázal, že by byl dlouhodobě neschopen podat žádost o trvalý pobyt. Žalobce doložil dva neúspěšné pokusy o sjednání, které proběhly pouze během jednoho dne, přičemž druhý pokus o registraci mohl během tohoto dne žalobce využít jen proto, že první vlnu registrace musel zastupitelský úřad z důvodu vnějšího ovlivnění systému anulovat. Fakticky tak šlo pouze o jeden „řádný“ pokus o sjednání termínu schůzky. Usilování žalobce o získání termínu schůzky tak v žádném případě nelze hodnotit jako nepřiměřeně dlouhé.

[31] Současně Nejvyšší správní soud nesouhlasí s názorem krajského soudu, že na základě zjištěných skutečností o fungování systému sjednávání schůzek, je nutno tento systém hodnotit jako netransparentní, nepředvídatelný a neumožňující následnou kontrolu. Systém pro sjednávání termínů nebyl k 31. 5. 2018 nastaven způsobem, který popisuje krajský soud. Uchazeči o sjednání termínu nebyli „nuceni“ k neustálému kontrolování webových stránek zastupitelského úřadu. Skutečnost, že byl dne 31. 5. 2018 zveřejněn mimo předem stanovenou hodinu a den nový alfanumerický kód, byla podle tvrzení stěžovatele zapříčiněna vnějším ovlivněním systému sjednávání schůzek. Takto mimořádná situace, která vedla k nutnosti „anulovat“ výsledky sjednávání termínů na základě původního kódu, podle Nejvyššího správního soudu odůvodňuje též další postup zastupitelského úřadu, který bezprostředně po odstranění problémů zveřejnil ještě v týž den nový alfanumerický kód. Nešlo tedy o dřívější zveřejnění kódu, jak namítá žalobce (podle nastavených pravidel měl být nový kód zveřejňován každé čtyři týdny), ale o nahrazení kódu, který byl téhož dne již jednou zveřejněn.

[32] Situace, která se v souvislosti se sjednáváním schůzek odehrála dne 31. 5. 2018, nebyla standardní, opakovaná, a tedy ve své podstatě nijak necharakterizovala daný systém sjednávání. Tento systém byl obecně (za standardních) podmínek nastaven tak, že uchazeči dopředu věděli o přesném datu a hodině, kdy bude zveřejněn nový alfanumerický kód. Obecné závěry krajského soudu, který na základě událostí ze dne 31. 5. 2018 dospěl k tomu, že systém nebyl transparentní a neumožňoval sjednat si schůzku lidsky důstojným způsobem v přiměřeném čase, tak nemohou obstát. Jednak proto, že z posouzení fungování systému v průběhu jednoho jediného dne nelze takto obecné závěry vůbec dovodit; dále pak situace vzniklá v tento den byla zcela nestandardní, a neodpovídala proto obecným charakteristikám systému tak, jak byl nastaven a jak následně též fungoval.

[33] Soud v této souvislosti odkazuje na závěry obsažené v rozsudku ze dne 28. 2. 2019, č. j. 9 Azs 440/2018 – 44, který se zabýval zásahovou žalobou (podanou mj. též žalobcem) proti zastupitelskému úřadu. Zásah byl spatřován v nepřidělení termínu k osobnímu

podání žádosti dne 31. 5. 2018. Soud zde tedy posuzoval totožné události jako v nyní předložené věci a současně se vyjadřoval (na základě obdobných tvrzení žalobce) i k povaze systému sjednávání schůzek pomocí e-mailů s alfanumerickým kódem. Konstatoval, že je pochopitelné, že stěžovatel po dlouhodobé kritice fungování systému Visapoint, jakož i dílčích postupů zastupitelských úřadů, od tohoto systému upustil a nahradil jej systémem novým. Dále uzavřel, že „[z]*e zjištěného skutkového stavu nevyplynulo, že by tento systém fungoval svévolně, neprůhledně, diskriminačně, neracionálně či neférově. V případě stěžovatelů ani nelze hovořit o tom, že by jim tento systém dlouhodobě znemožňoval podat žádost o udělení povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu, neboť zásahovou žalobu podali již po dvou neúspěšných pokusech o sjednání termínu, které učinili v jeden den. Úkolem soudů ve správním soudnictví není předcházet budoucím a hypotetickým nezákonným zásahům. V projednávaném případě sice došlo k výpadku webových stránek žalovaného, kde byl zveřejněn alfanumerický kód, tento výpadek však žalovaný dostatečně vysvětlil tím, že se jednalo o cílený útok. Případné manipulaci a s ní spojeným znevýhodněním poctivých žadatelů žalovaný zabránil a podmínky pro žadatele narovnal tím, že žádosti o sjednání termínu podané při tomto výpadku anuloval a zveřejnil nový alfanumerický kód společně s novým termínem pro sjednávání termínů osobního podání žádosti. Ani tento postup nelze považovat za libovolný či neracionální, a tudíž za nezákonný ve smyslu vymezeném výše citovanou judikaturou*.“ Tyto závěry Nejvyššího správního soudu lze plně využít i v nyní souzené věci.

[34] Lze tedy shrnout, že s ohledem na skutková zjištění učiněná v souzené věci jsou závěry krajského soudu stran fungování systému sjednávání schůzek nesprávné. Založil-li krajský soud svůj závěr o nutnosti vyhovění žádosti žalobce o upuštění od povinnosti osobního podání žádosti právě na tvrzení o neprůhledném fungování systému a nemožnosti sjednat si schůzky lidsky důstojným způsobem v přiměřeném čase, nemůže ze shora uvedených důvodů takový závěr obstát.

[35] S ohledem na § 75 odst. 1 s. ř. s. se soud nemohl zabývat kasační argumentací zmiňující fungování nově nastaveného systému doplněného o pravidlo vyloučení vícečetných žádostí. Nicméně uvedená tvrzení jistě mohou sloužit jako podpůrný argument ke shora uvedenému závěru o neprokázání netransparentnosti a neúčinnosti systému. Vysvětluje to i spekulace soudu stran rychlého zaplnění všech volných termínů osobní schůzky po zveřejnění druhého alfanumerického kódu, které bylo zjevně zapříčiněno právě zasíláním vícečetných žádostí jednotlivých uchazečů. Údaje uváděné stěžovatelem osvědčují, že aktuální nastavení systému sjednávání umožňuje v přiměřené době získat termín schůzky. Pokud by i přesto uchazeč po několika neúspěšných pokusech termín schůzky nezískal, bylo by za takové situace možno uvažovat o postupu podle § 169d odst. 3 zákona o pobytu cizinců.

[36] Soud dále konstatuje, že krajský soud považoval za žalovaného ministra zahraničních věcí, který však v těchto věcech není samostatným správním orgánem. Směřuje-li žaloba proti rozhodnutí vedoucího ústředního orgánu státní správy, je žalovaným tento ústřední orgán [k postavení zastupitelského úřadu v obdobné věci, jako je ta nynější, srov. rozsudek ze dne 5. 12. 2018, č. j. 1 Azs 195/2018 - 48, část *IV.a)*]. Toto pochybení však nemohlo mít samo o sobě vliv na zákonnost rozhodnutí krajského soudu, neboť, jak vyplývá z citované judikatury, ministr zahraničních věcí je funkční složkou

Ministerstva zahraničních věcí, a krajský soud fakticky jednal s Ministerstvem zahraničních věcí, byť jako žalovaného označoval ministra.

IV. Závěr a náklady řízení

[37] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, rozsudek krajského soudu proto zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta prvá s. ř. s.). V něm bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[38] Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnost (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. listopadu 2019

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu